

Andy Saunders die al langere tijd nachtvlinders inventariseert. Zo iemand in een groepje in altijd handig. Met zijn ervaring kon bij twijfel vaak uitkomst geven bij determinatie. Het is leuk om in een groepje met verschillende opstellingen te werk te gaan. Als het bij jouw laken even wat rustiger is en er komt weinig nieuw aanvliegen, dan wandel je even naar een ander laken. Daarnaast is leuk bij moeilijk te determineren soorten te overleggen. Je leert dan weer op andere kenmerken te letten.

Om inzicht te krijgen in de nachtvlinderfauna van dit gebied is er zeven keer een bezoek gebracht aan de boswachterij. Het inventariseren vond plaats bij de werkschuur van Staatsbosbeheer in km-hok 165-541 in de bossen van Elfbergen. Er werden meestal drie lampen met lakens opgesteld. Een aantal malen is er ook stroop op boomstammen gesmeerd. We zijn relatief laat in het jaar begonnen. Op de 7 mei, 24 mei, 7 juni, 11 juli, 1 augustus, 22 augustus en 20 september is er een bezoek gebracht. Op de laatste avond was ook Gerrit Tuinstra van de partij. In totaal werden tijdens deze avonden in 143 soorten nachtvlinders (macro's) waargenomen. Van dit aantal soorten behoorden 71 soorten tot de spanners (Geometridae), 38 tot de uilen (Noctuidae) en 34 tot de andere families. Het aantal soorten per avond varieerde sterk. Op 7 mei was het aantal soorten het kleinst, namelijk 9. De soortenrijkste avond was 11 juli met 74 soorten.

Elke keer als we onze lampen opstelden waren we benieuwd wat de vangst zou zijn. De uitkomsten waren vaak verrassend. Dit betekende tegenvallers en meevallers. Soms leken de omstandigheden in onze ogen niet het meest geschikt en viel de vangst mee, een andere keer waren we vanwege de weersomstandigheden vol verwachting en viel de vangst tegen. Maar al met al is het een goed begin met voor het eerste jaar een leuk aantal vlinders. Het ligt in de bedoeling om in 2004 weer te gaan inventariseren. Dit jaar zullen we eerder beginnen, zodat we ook de soorten die in het vroege voorjaar vliegen mee kunnen nemen. Ik kijk er nu al weer naar uit. Als er geïnteresseerden zijn die een keer mee willen komen kijken, kunnen die vanzelfsprekend altijd contact met ons opnemen.

Even voorjaar! De “eerste” vlinders van 2004. Gerrit Tuinstra

In de eerste week van februari was het even voorjaar. Voor de tijd van het jaar was de temperatuur erg hoog. Hoewel we dat tegenwoordig wel vaker beleven. Overdag zo'n 15 graden en ook 's avonds bleef het nog vrij redelijk. Tijd dus om een pot smeer te maken en eens te kijken of de “eerste” vlinders ook van de hoge temperatuur profiteerden. Eigenlijk gaat het bij deze “eerste” vlinders nog om de “laatste” van vorig jaar. Het zijn namelijk een paar soorten die overwinteren, *Conistra vaccinii* en *Eupsilia transversa*. In perioden in februari en zelfs al in januari vliegen ze zodra de temperatuur wat hoger wordt. Beide soorten komen erg gemakkelijk op stroop, direct en vrij kort na zonsondergang. Omdat er in deze tijd van het jaar (januari, februari, begin maart) nog niet zoveel uilen (*Noctuidae*)

vliegen, hoef je veelal nog niet rekening te houden met andere soorten. Toch moet je eigenlijk altijd rekening houden met andere soorten, bv. andere vertegenwoordigers uit het genus *Conistra*. Echter de kans dat je ze tegenkomt, althans in Friesland, is erg klein. *Conistra rubiginea* wordt de laatste jaren soms in het zuiden van Friesland waargenomen, maar altijd in kleine aantallen. De soort vliegt overigens ook wat later in het voorjaar. Dan is er nog *Conistra erythrocephala*, een nog zeldzamere soort. Van *C. erythrocephala* zijn uit Friesland uitsluitend oudere waarnemingen uit Gaasterland bekend. In de periode van het bestaan van de Vlinderwerkgroep Friesland is de soort niet meer in de provincie waargenomen.

Eupsilia transversa wordt door de oudere vlinderaars (sorry Siep!) ook wel *E. satellitia* genoemd. Overigens een heel toepasselijke naam: *satellititia*. De soort is altijd vrij gemakkelijk te herkennen aan de stigma-vlek op de bovenkant van de voorvleugels. Deze vlek bestaat eigenlijk uit drie stippen. Eén grote stip, met daar linksboven en linksonder (althans voor de linker vleugel) een kleine stip, de “satellieten”. Net als de basiskleur van de voorvleugels, rood/roodbruin of grijs, kan ook de kleur van de stigmavlek variëren. Van wit, tot gelig of oranje. Vreemd genoeg blijft de onderste van de twee “satellieten” meestal wit, ook wanneer de andere stippen gelig of oranje zijn. *Eupsilia transversa* is de enige (inheemse) soort uit het genus *Eupsilia*.

Op de laatste van de drie warme dagen begin februari, ben ik wezen smeren in Beetsterzwaag. Naast een exemplaar van de spanner *Agriopsis leucophaearia* (overigens met slechts één vleugel; foutje van de natuur?), die bij het aangaan van de zaklamp van schrik van een stam naar beneden dwarrelde, heb ik op zo'n twintig smeerplekken in totaal zo'n 30 exx. *Conistra vaccinii* en 45 exx. *Eupsilia transversa* waargenomen. Weinig soorten, vrij hoge aantallen.

Halverwege februari zag ik de eerste *Apocheima pilosaria*'s en *Agriopsis marginaria*'s, naast *A. leucophaearia* de echte “eerste vlinders van het jaar”, op de buitenlampen. Nu, begin maart, is het weer wachten op beter weer. Zodra zich opnieuw wat hogere temperaturen voordoen zullen misschien de eerste soorten van het genus *Orthosia* (voorjaarsuilen) zich laten zien.

Als aanvulling van dit artikel: ook in Hemrik was het even voorjaar in het begin van februari. Zo hadden we op 14 februari 's avonds bij de HPL-lamp op het laken maar liefst 19 exemplaren van *Agriopsis leucophaearia*, 5 exemplaren van *Apocheima pilosaria*'s, 2 exemplaren van *Apocheima hispidaria* en eveneens 2 exemplaren van *Agriopsis marginaria*.

Andy Saunders meldde op 5 februari op stroop 1 exemplaar van *Eupsilia transversa*. Op 6 februari had hij in de lichtval 1 exemplaar van *Apocheima pilosaria* en 1 exemplaar *Agriopsis leucophaearia*.

Siep Sinnema